

Blev der skudt mod de indtrængende tyskere den 29. august 1943?

Nyt lys på optakten til flådens sænkning?

Af Søren Nørby, cand. mag.

Den 29. august 2003 blev 60året for flådens sænkning markeret mange steder i Danmark. Samme dag udkom en ny bog om flådens sænkning, skrevet af denne artikels forfatter. Det skabte ny interesse for en af de mest dramatiske begivenheder under den tyske besættelse af Danmark, og siden udgivelsen af min bog, er jeg blevet kontaktet af en række personer, der havde kommentarer til bogens indhold samt nye og spændende historier og fotografier fra sænkningen og tiden derefter.

Blandt de foreløbig mest interessante historier er nu afdøde Vilhelm Carls Tuxens beretning om sænkningen af undervandsbåden HAVFRUEN (se Under Dannerbrog, januar 2004) samt den nu 82årige Eivin Prethuns beretning om tyskernes ankomst til Værftsbrogvagen på Holmen ved firetiden om morgenen den 29. august. Begge kaster nyt lys over hidtil ukendte aspekter ved flådens sænkning.

Holmens Vagtkompagni

Den dengang 22årige Eivin Preuthun var værnepligtig i det vagtkompagni, der natten mellem den 28. og 29. august blev kommanderet til at holde vagt ved indgangene til Holmen.

Preuthun var blevet indkaldt til søværnet i februar 1943. Han havde glædet sig til at komme til søs, men det blev der ikke noget af, da han pga. sin størrelse blev udtaget til Holmens 48 mands store vagtkompagni.

De første to måneder lå han på kaserneeskibet FYEN på Holmen. Her gennemgik han den normale eksercersuddannelse før han, sammen med andre kommende vagtfolk, blev overført til Lynæs batteri, hvor de fik en infanteriuddannelse, inden de blev overført til vagtkompagniet.

Preuthun og resten af hans kompagni fotograferet på Lynæs batteri i foråret 1943.

På dette tidspunkt i krigen var det amerikanske Marine Corps ved at være kendt for de bedrifter de udførte bl.a. i Stillehavet, og Preuthun husker, at Holmens Vagtkompagni i daglig tale hurtigt fik tilnavnet marineinfanteriet.

Da Søværnets enestående modelsamling i foråret 1940 blev flyttet fra Holmen og til Frederiksborg Slot, blev den gamle modelbygning ledig. Da den lå centralt på Holmens område, blev den indrettet til beboelse for Holmens vagtkompagni. Her ses en dansk "marineinfanterist" på vagt foran Modelkammeret.

I 1943 var kompagniet ledet af søløjtnant af første grad Kaj N. P. Johansen, der havde søløjtnanterne af anden grad K. B. Friis-Pedersen og Johannes Klok under sig. Vagten var inddelt i Kongens og Dronningens kvarter, og Preuthun blev tilkommanderet Kongens kvarter.

Vagterne skulle bevogte ikke bare Værftsbrovagten ved Prinsessegade og indgangen ved Kongeporten, men også patruljere på

Redanerne og på området ved Halvtolv. Derudover sad en mand telefonvagt i Modelkammeret, hvorfra han kunne sende forstærkninger til vagterne i tilfælde af problemer. Vagterne var alle bevæbnet og udstyret med skarp ammunition.

Indtil sommeren 1943 blev søværnets geværer, ammunition, torpedoer, miner o. lign., samt paravanerne til minestrygerne opbevaret på Redanerne, og en af vagternes hovedopgaver var at holde godt øje med disse ting. I sommeren 1943 besluttede søværnets ledelse dog at flytte al ammunition til Garderhøjfortet og Tårbækfortet, hvor man mente de var bedre sikrede mod tyveri fra modstandsbevægelsen eller lignende. Preuthun deltog selv i flytningen af de mange tons ammunition.

Del 2.

På vagt i regnen den 29. august 1943

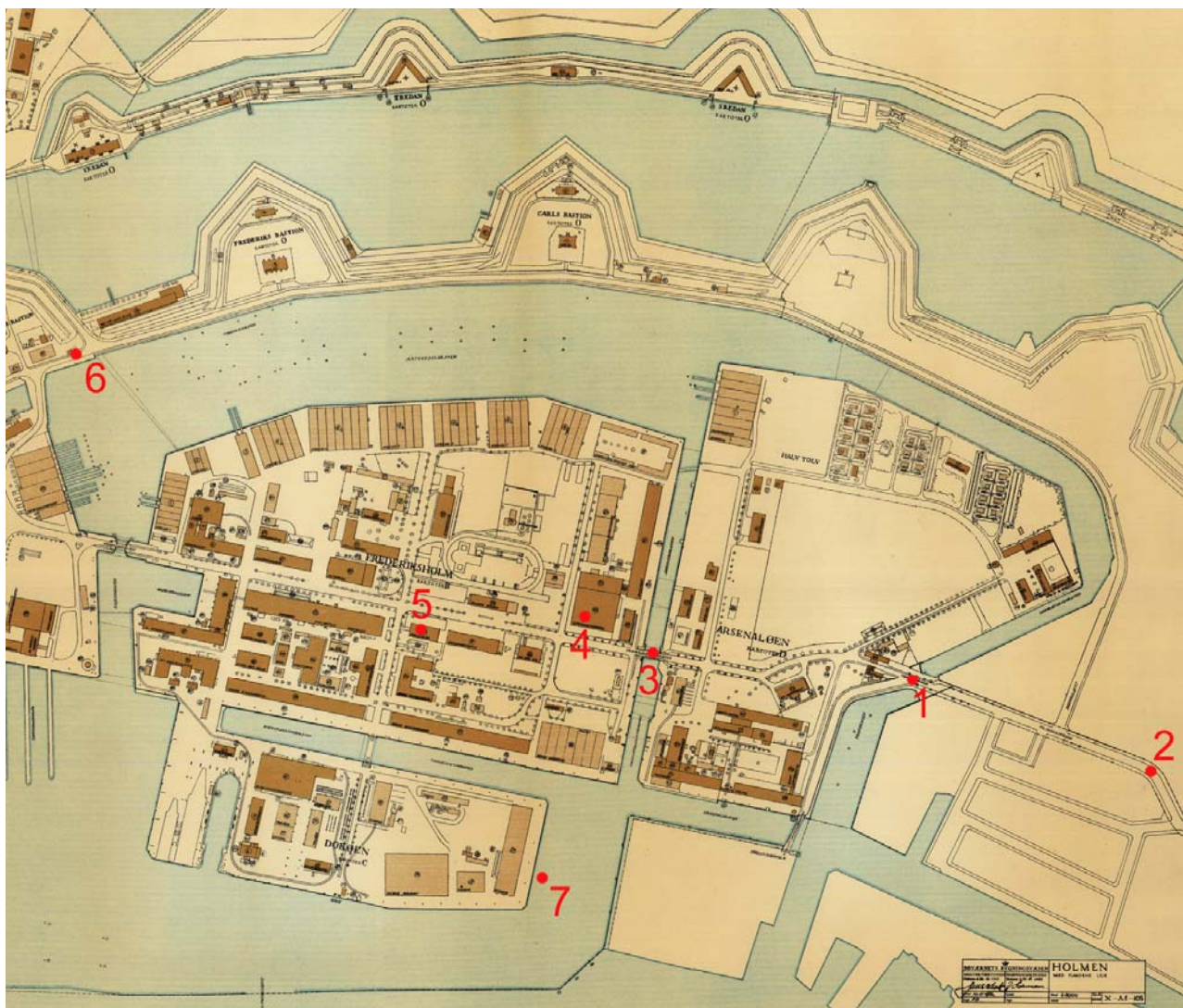
Den 28. august 1943 fyldte Eivin Preuthun 22 år, men det blev ikke det, der gjorde, at han den dag i dag stadig husker dagen og den følgende nat klart. Klokken 2400 blev Preuthun – eller "45" som han hed efter hans soldaternummer – kaldt på vagt. Det var egentligt Dronningens kvarter, der stod for vagten om natten den 29., men vagten ved Værftsbroen skulle nu pludselig forstærkes. Derfor blev Eivin, sammen med tre andre værnepligtige beordret ned til Værftsbrovagt. Med forstærkningen kom vagten ved Prinsessegade op på otte mand, hvis sværeste bevæbning var to 8mm Madsen rekylgeværer. Derudover var der opsat spanske ryttere, der skulle forhindre uautoriserede køretøjer o. lign. i at komme ind på Holmens område. Man var med andre ord godt klar over at natten kunne blive begivenhedsrig.

I Preuthuns bramfrie sprog "pisregnede" det hele natten mellem den 28. og 29. august, men udover det forløb vagten uden begivenheder indtil klokken lidt i fire. Her observerede danskerne pludselig tyske tropper ved enden af Prinsessegade. En dansktalende tysk soldat råbte Værftsbrovagt an, og informerede om, at den danske regering var gået af og Holmen derfor skulle overgive sig. Danskerne skulle derfor smide deres våben og overgive sig til de tyske tropper, der nu ville trænge ind på området!

Preuthun fortæller videre, at han nu blev beordret til at lægge sig op på et bord inde i vagtbygningen. Her lagde han sig klar med det ene rekylgevær, og sigtede ud af skydeskårene i vinduet mod de tyske soldater. Preuthun husker stadig den dag i dag, hvordan skydeskårene i blyskodderne med lidt god fantasi havde form som små hjerter.

Der var dog ikke meget hjertefølelse over det næste der skete. Preuthun fik ordre til at åbne ild. De tyske soldater var på dette tidspunkt små 300 meter væk, og Preuthun mener at huske, at de fremrykkende tyskere straks faldt ned og trak sig tilbage.

Preuthun fortæller videre, at da han i 1945 igen kom tilbage til Holmen, kunne han stadig se de skudhuller han lavede i muren ind til det, der i dag er Christiania. Muren er dog i dag revet ned.

1: Værftsbrovagten, 2: Hjørnet af Prinsessegade, hvor tyskerne blev observeret,
3: Frederiksholmbroen, 4: Hangaren, hvori de danske fly var opmagasineret, 5: Modelkammeret,
6: Kongebrovagten, 7: Bevogtningsfartøjet NORDKAPERENS position.

Aldrig tidligere fortalt

Eivin har aldrig rigtig fortalt historien til andre end sin familie og nærmest venner.

Det var Else Boelskifte, journalist på Jyllandsposten, som satte mig i forbindelse med Eivin Preuthun. Sammen med Else Boelskifte lykkedes det at finde frem til Johannes Klok, der i dag er 86 år gammel, og bor i Houston, Texas. Til Else Boelskifte fortalte Klok følgende fra den begivenhedsrige nat; *"Vi var klar til at skyde mod tyskerne, men først i sidste øjeblik fik jeg at vide af min kollega, løjtnant Friis Petersen, at vi ikke måtte skyde for at ramme. Han kom op til vagten og trykkede på alarmen. Jeg gav ordre til at skyde, for at de andre kunne høre, at nu var tyskerne synlige."*

Kloks mål med at åbne ild var altså både at give signal til resten af Holmen at tyskerne kom, og at vinde tid til at flåden kunne sænkes. Preuthun hævder, at det var Klok, der med ordene *"De skal ikke ind endnu! De skal ikke ind endnu!"* gav ordre til at åbne ild, men her fortæller Klok, at Preuthun husker forkert. Ifølge ham selv var Klok på vagt fra kl. 16-24

den 28. august, og kan derfor ikke havde været med Preuthun ved Værftsbrovagten. Kloks beretning er dog interessant nok i sig selv. I et brev til undertegnede i november 2003 skriver han:

"Vi ventede og ventede [i Modelkammeret] og da den første sprængning endeligt lød klart og tydeligt var alle vældigt oprømte og jubelen var høj. Samlede udenfor begyndte vi for et par minutter ad gangen at affyre skydning over trætoppene for at skabe en vis forvirring for tyskerne. Jeg kastede en håndgranat."

Hver 14. dag marcherede vagtkompagniet til det sydlige Amager, hvor de øvede skydning mv. på en skydebane. Her øves beskydning af luftmål med 8mm Madsen rekylgevær, sommeren 1943. Véd den måde, der kom ind over skydebanen, når Preuthun og hans kammerater øvede sig.

Preuthun, der indædt fastholder at det var Klok, der gav ham ordren til at åbne ild, fortsætter sin spændende beretning fra den regnfulde nat. Som nævnt var de tyske soldater faldet ned ved de første danske skud og de trak sig derefter hurtigt tilbage bag svinget i Prinsessegade. Få øjeblikke efter blev der skudt igen mod Hovedvagten og da Preuthun igen åbnede ild var det klart for at ramme de tyske soldater.

Preuthun husker, at han affyrede fem magasiner og med 32 skud i hver magasin, har der været tale om en ordentlig salve. Skydningen betød også, at rekylgeværets løb til sidst blev så varmt, at de måtte skifte piben. Straks efter at det femte magasin var tømt, fik Preuthun

og hans lader ordre til at trække sig tilbage. Resten af vagtgruppen var da allerede blevet beordret tilbage mod Frederiksholm.

Danskernes tilbagetrækning skete i højt tempo, men i relativ orden. De løb ned til Snedkergraven og over til Frederiksholm. Broen var hævet og Preuthun og hans lader, hvis navn Preuthun desværre ikke længere husker, samt den søløjtnant, som Preuthun husker som Klok, løb i stedet over en lille pontonbro, der var rigget til ved siden af broen. Efter at alle var nået over på Frederiksholm, blev pontonbroen trukket med over, så tyskerne ikke kunne følge efter.

På vej over broen valgte Preuthun at smide sit rekylgevær og den resterende ammunition i Snedkergraven. Han ville ikke have våbnet på sig, hvis han skulle blive taget til fange af tyskerne. Det ville jo klart identificere ham som skytten, og Preuthun var bange for, hvad der så kunne ske med ham.

Forsøget på at ødelægge de opmagasinerede fly

På vej videre mod hen mod Modelkammeret kom Preuthun m.fl. forbi Orlogsværftets Flyvemaskinværksted. Her var en del af de danske fly, der efter den tyske besættelse 9. april 1940 var blevet skilt ad, opmagasineret.

Preuthun fik nu ordre til at smide en håndgranat ind i hangaren for at ødelægge de danske fly. Granaten skulle ind gennem et lille vindue i gavlen, og Preuthun missede desværre med begge sine håndgranater. De eksploderede i stedet ved foden af muren uden at gøre nogen skade på de opmagasinerede fly. Der var ikke tid til at kaste flere granater, da tyskerne nu var tæt på, og bl.a. beskød en række små både og travaljer, der lå i Snedkergraven. Tyskerne var klart bange for at danskerne skulle bruge bådene som skjul for et bagholdsangreb.¹

Vagtkompagniet nåede dog velbeholdent frem til Modelkammeret, hvor de satte sig til at vente på nye ordre eller tyskernes ankomst. Det tog ikke mange minutter før en lille gruppe tyske soldater nåede frem. Preuthun husker, at det var SS-soldater, og at flere af dem, trods deres unge alder, havde fået medaljer for at være blevet såret en eller flere gange ved slagmarken. Soldaterne var rolige, og tilfangetagelsen foregik i god ro og orden. Danskerne blev opstillet ude foran Modelkammeret, og efter en grundig kropsvisitation blev de alle samlet sat under tysk vagt.

Preuthun var drivvåd efter at have stået på vagt i regnen i mange timer, og han bad om tilladelse af tyskerne til at gå op og hente en ny tør stortrøje. Det fik han lov til, men fik en tysk soldat med som eskorte. Undervejs spurgte soldaten om det var Preuthun, der havde skudt mod dem. Det skyndte Preuthun sig dog at benægte.

Da Preuthun kunne tysk fik han snakket en smule med den tyske soldat, der bl.a. fortalte at han var blevet såret ved Østfronten, lappet sammen på hospital i Hartzen og derefter sendt til Danmark for at komme i form igen, inden de skulle tilbage til fronten.

Efter at han havde fået tørt tøj på vendte Preuthun tilbage til geledet foran Modelkammeret, og her stod danskerne så og ventede indtil resten af Holmens mandskab – der var blevet taget til fange nede ved Planbygningen – kom marcherende forbi. Holmens Vagtkompagni fik ordre til at slutte sig til de marcherende tropper og mens regnen stilnede af marcherede alle ud på Luftmarinestationen på det der i dag hedder Margretheholm. Græsset var vådt og de fleste af danskerne måtte stå op indtil de ved femtiden blev kommanderet tilbage til Holmen og til interneringen.

Internering med udgang

Vagtkompagniet blev, sammen med atten soldater fra Bådsmandsstrædets kaserne, interneret i sydfløjen af Søværnets Kaserne. Her var de under tysk bevogtning, men Preuthun havde en morbror, der arbejdede på Orlogsværftet og da de var næsten samme størrelse og hårfarve m.v., lånte Eivin en dag morbroderens identitetskort og tøj og slap derefter ud af Holmen. Han kunne så tage hjem og besøge sin familie inden han sent om eftermiddagen tog tilbage til Holmen, skiftede tøj med morbroderen igen, og vendte tilbage til interneringen.

Den 26. oktober blev Preuthun løsladt fra interneringen.

¹ Flyene blev i november 1943 ødelagt ved brand, da en af Orlogsværftets lærlinge satte ild på hangaren.

Foto visende Preuthun og kammerater ved løsladelsen fra interneringen den 26. oktober 1943. I baggrunden anes den sænkede kystforsvarsskib PEDER SKRAM.

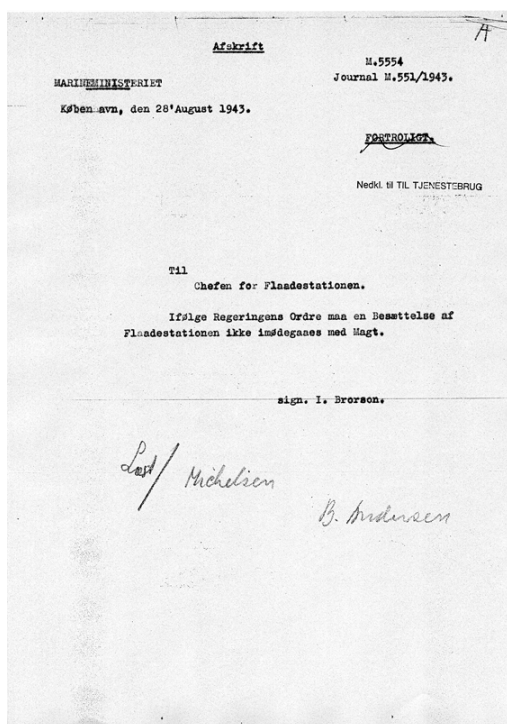
Del 3.

Genså PEDER SKRAM i Kiel

På grund af den store arbejdsløshed i Danmark måtte Preuthun, der var udlært murer, tage til Tyskland for at finde arbejde. Her blev han til slutningen af 1944, hvor han tog hjem da de allieredes luftangreber nu var blevet for kraftige til, at han turde blive i Tyskland. Inden da nåede han at gense kystforsvarsskibet PEDER SKRAM, der efter at tyskerne havde hævet det, blev slæbt til Kiel. I sommeren 1944 blev skibet igen sænket, denne gang af allierede luftangreb. Ifølge Preuthun lå PEDER SKRAM dog kun få dage sænket, før det igen blev hævet og efter en kort tur på det nærliggende værft, igen kom i funktion som flak-skib ved indsejlingen til Kiel havn.

Den 18. maj 1945 blev Preuthun sammen med resten af hans årgang fra 1943 genindkaldt til søværnet. Her blev han sat til at bevogte tyske flygtninge, der lå på tyske skibe i Københavns Frihavn. Da han i efteråret 1945 igen kunne forlade søværnet var det uden nogen- sinde havde været til søs med flådens skibe.

Johannes Klok ansøgte i 1946 søværnet om afsked og fik 16. oktober samme år tilladelse til dette. Han fik derefter en lang karriere i handelsflåden, inden han emigrerede til U.S.A. I dag nyder han sit otium i Texas, hvor han bl.a. får tiden til at gå med at male flotte impressionistiske malerier.

Kan man stole på de nye oplysninger?

Om eftermiddagen den 28. august havde viceadmiral Vedel et møde med forsvarsminister Søren Brorsen. Her blev et eventuelt tysk angreb på Holmen drøftet, og trods Vedels modstand gav Brorsen ordre til, at et tysk angreb ikke skulle imødegås med magt fra Holmens vagtkompagni.

Ifølge den officielle *"Generalrapport over begivenhederne i Søværnet 29. august 1943"* fik officererne i Holmens Vagtkompagni kl. ca. 1600 den 28. august beskeden om forsvarsministerens ordre om ikke at imødegå et tysk angreb med magt. Officererne, der personligt skulle underskrive denne nye ordre, fik samtidig besked på at de ikke måtte videreformidle den til deres mandskab. Man var klart bange for at mandskabet ikke ville adlyde ordren.²

I Rigsarkivet ligger denne ordre, der er underskrevet af søløjtnant II M. E. Michelsen og kommandørkaptajn B. Andersen, der var chef for Søværnets Kaserne. Om der har eksisteret andre

ordresedler til underskrift end denne er desværre ikke til at sige.³

² Noget lignende skete med de math-elever der lå indkvateret ombord på kaserneskipet FYEN. De blev ifølge rapporten fra chefen på FYEN, Orlogskaptajn R. M. Ernst, sendt i beskyttelsesrum kl. 2230 den 28. august – ikke så meget for deres egen sikkerhedsskyld som fordi Ernst frygtede, at de skulle gå i aktion mod de indtrængende tyskere.

³ Rigsarkivet: Marinestaben, Søværnskommandoen, 1868-1974, pk. V16. (Begivenhederne omkring 29. august).

Søløjtnant Klok beretter, at han den 28. august havde landlov og først stillede frivilligt på Holmen omkring kl. 1600. Han hævder, at det betød, at han først ved midnatstid fik beskeden om ikke aktivt at imødegå et angreb.

Generalrapporten nævner, hvordan vagtkompagniet i stedet for våbenmagt benyttede spanske ryttere og lignende passive forhindringer for at forhindre eller forsinke den tyske indtrængen længe nok til at man kunne nå at sænke flåden. Den tyske ankomst til Værftsbrovagten er i Generalrapporten beskrevet således: *"Kl. ca.0356 ankom 3 tyske Militærautomobiler til Værftsbroen. Der afgaves straks Alarmeringssignal til Hovedvagten, som efter en Kontroloprøngning til Værftsbrovagten saavel pr. Telefon som Kystflaaden og Kommandorummet paa Søværnets Kaserne, som igen lod Meddelelsen gaa videre til Chefen for Flaadestationen. [...] En tysk Officer, som ankom i en af de nævnte Automobiler, henvendte sig til den vagthavende Officer i Værftsbrovagten og anmodede om at maatte tale med "der Kommandant".*

De tyske Vogne fik derefter Tilladelse til at fortsætte ind paa Holmen. Da imidlertid Klapbroen mellem Arsenaløen og Frederiksholm var løftet, var Passage ad Hovedvejen ikke mulig, hvorfor de tyske Vogne vendte og kørte tilbage gennem Porten ved Værftsbroen, hvorfra de ad Refshalevej kørte til Vagten ved Kongeporten. Her indfandt sig Kl.0413 en tysk Oberleutnant (Parlamentær), som i en meget ophidset Tone meddelte, at han snarest skulde afleverer et meget vigtigt Brev til "der Kommandant".⁴

Dette passer dårligt med Preuthun og Kloks beretninger.

Ildafgivning imod den givne ordre

Der er dog her og der i de officielle rapporter tegn på at Generalrapporten måske ikke fortæller hele historien om tyskernes ankomst til Holmen. Chefen på bevogtning fartøjet NORDKAPEREN, der sammen med søsterskibet SÆLEN, lå ved dokøens sydside, skrev i sin sænkingsrapport, at han kl. ca. 0402 hørte *"stærke detonationer og stærk skydning i retning af Værftsbroen"*.⁵

Den tyske rapport over begivenhederne i Danmark den 29. august nævner, at de tyske tropper ved deres angreb på Orlogsværftet og Lynetten åbnede "virkningsfuld" ild mod førnævnte områder. Straks tyskerne åbnede ild begyndte danskerne at sænke deres skibe. Ifølge rapporten varede ildkampen – hvor der blev skudt fra begge sider – til omkring kl. 0600, hvor både Flådestationen og Lynetten overgav sig. Tyskerne havde ifølge deres egne tal, en dræbt og tre svært og fem lettere sårede.⁶

Samtidig ved vi at den herostratisk berømte tyske leder af angrebet på Holmen; Korvetenkapitän Petersen, var tydeligt ophidset over den danske opførsel den 29. august. Indtil nu har Petersens hidsighed være søgt forklaret med, at danskerne gennem sænkningen af flåden forhindrede, at han opnåede den hæder, han forventede at få for at sikre kontrollen

⁴ Generalrapport over begivenhederne i Søværnet 29. august 1943, s. 44.

⁵ Ovenstående citat er fra K. O. Knudsens officielle sænkningrapport, dateret 30. august 1943. I hans noter fra selve sænkningen lød ordene at han "kl. 0402 hørte kraftige detonationer og skyderi ret. Chr. havn".

⁶ "Die Gründe für die Verhängung des miliärischen Ausnahmezustands in Dänemark und seine Durchführung am 29. August 1943." s. 53ff.

over de danske skibe. Med ovenstående in mente kan hidsigheden også skyldes at de danske tropper skød på tyskerne, der mente, at de havde lov til uhindret at trænge ind på Holmen.

Forklaringen på den tyske opførsel ved Planbygningen

Efter flådens sænkning begav søværnets personel sig til Planbygningen ved Mastekranen. Her blev de omkring kl. 0500 taget under bevogtning af tyske soldater, der nu efter den lange omvej af Refshalevej, var nået frem til Nyholm og havde indtaget området. Alle de danske kilder er enige om, at tyskerne her opførte sig meget uregerligt, nervøst og hidsigt. Den tyske opførsel er hovedsageligt blevet forklaret med, at soldaterne var unge uerfarne soldater under uddannelse og at de derfor var meget nervøse og usikre overfor de tal-mæssigt overlegne danskere. Preuthuns beretning taget i betragtning kan tyskernes op-hidselse og nervøsitet også skyldes, at de allerede var blevet beskudt en gang den mor-gen. I så fald viser det næste der skete den morgen, at tyskerne ikke var til sinds at lade sig komme under beskydning en gang til.

Kort efter kl. 0500 blev de danske orlogsgaster kommanderet til at tage opstilling på Marsmarken foran Planbygningen. Få sekunder efter at ordren om at afgå mod Værftsbroen var blevet afgivet, blev der pludselig skudt ind over området. Hvorfra de første skud kom, er kilderne uenige om, men der blev skudt fra både en tysk kutter i Flådens Leje, fra en tysk Sperrbrecher i dok på Burmeister & Wain og fra de tyske soldater på området.

Danskerne blev fanget i krydsilden og trods at alle straks kastede sig i ned på den regnvå-de jord, kostede beskydning søværnet to dræbte og to sårede. En tragisk afslutning på en ellers velgennemført sænkning af flådens enheder.

Tager man Preuthuns beretning for gode varer, kan den tragiske beskydning ved Planbygningen, efter min mening, forklare hvorfor ingen har fortalt ovennævnte historie før nu 60 år efter begivenhederne. Ikke bare var den ansvarlige officerer ved Værftsbrovagten gået imod den af forsvarsministeren udstukne ordre om ikke at skyde på tyskerne. Beskydningen kan som nævnt have været med til at få tyskerne til at reagere, som de gjorde ved Planbygningen, og det er forståeligt at ingen ville risikere at få skylden for et skridt, der kostede søværnet dræbte og sårede.

Efter flådens sænkning igangsatte søværnet en auditørundersøgelse, der skulle bevise den danske påstand om at der ikke var blevet skudt mod tyskerne. Undersøgelserne, der i dag findes i Rigsarkivet, koncentrerede sig dog udelukkende om beskydningen på Nyholm, og de afhørte vidner var alle folk, der havde været her under hele sænkningen af flåden.

Preuthuns beretning er som beskrevet ikke nævnt i den danske rapport, men om det skyl-des bevidst udeladelse, uvidenhed pga. at de, der skrev rapporten for hovedpartens ved-kommende sad på Nyholm, og derfor måske slet ikke hørte skyderiet, eller selvfølgelig at det ovenfor nævnte slet ikke har fundet sted, er i dag meget svært at afgøre.

Beretningen kan bidrage til at forklare en del omkring tyskernes opførsel, men samtidig rykker den også ved mange af vores hidtidige forestillinger om flådens sænkning. Eivin Preuthun er trods sin relativt høje alder stadig er meget åndsfrisk, og efter at have hørt

historien fortalt flere gange, uden at den har ændret sig, er det svært ikke at tro på hans beretning.

Har nogen af Under Dannebrog's læsere oplysninger, der kan kaste yderligere lys over denne begivenhed, så hører jeg meget gerne om det.

Søren Nørby,
soeren@noerby.net

Litteratur

- Boelskifte, Else "Han vandt tid, så de andre kunne sænke flåden".
Artikel i Jyllandsposten, 29. august 2003.
- Ernst, R. M. "Rapport over Begivenhederne den 28.-29. August 1943«. Fra Chefen for Eksercerskolen. Kaserneskipet Fyen. Dateret 6. september 1943."
Findes i Orlogsmuseets arkiv.
- Knudsen, K. O. »Sænkingsrapport fra chefen for Nordkaperen til Chefen for Kystflåden«. Dateret 30. august 1943.
Findes i Orlogsmuseets arkiv.
- Knudsen, K. O. Noter til samme. Findes i Frihedsmuseets arkiv, 6d-58.
- Larsen, Niels Helmø "Sabotagen 1943"
Tinboxen 1982.
- Marineministeriet "Kundgørelser for Søværnet for Aaret 1943".
Kjøbenhavn 1944.
- Nørby, Søren "Flådens Sænkning, 29. august 1943"
Forlaget Region 2003.
- Søværnet "Generalrapport over begivenhederne i Søværnet 29. august 1943"
- Rigsarkivet "Die Gründe für die Verhängung des miliärischen Ausnahmezustands in Dänemark und seine Durchführung am 29. August 1943."
Findes i Rigsarkivet, Forsvarets Arkiver, nr. 1010.02: Besættelsestidens arkiv, "Hændelsesforløbet 28. august 1943 i garnisoner og lejre", pk. 19.
- Rigsarkivet Marinestaben, søværnskommandoen, 1868-1974, pk. V16. (Begivenhederne omkring 29. august).
- Steensen, R. Steen "Orlogsmuseet"
Marinehistorisk Selskab 1961.

Derudover er ovenstående baseret på et interview med Eivin Preuthun den 6.10. 2003, samt emailkorrespondance med den i USA bosiddende Johannes Klok. Johannes Kloks hjemmeside kan ses på www.klok-theimpressionist.com

De her viste fotografier er, hvor andet ikke er angivet, fra Eivin Preuthuns private fotoalbum.